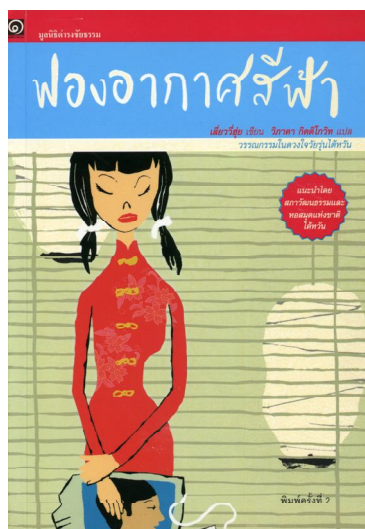

ฟองอากาศสีฟ้า: บทเรียนความทุกข์ฉบับอ่านง่ายของเลี้ยววี่ฮุย

นัทธนี ประสานนาม*

เลี้ยววี่ฮุย. ฟองอากาศสีฟ้า. แปลโดย ภาวิดา กิตติโกวิท.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิดำรงชัยธรรม 2546. 156 หน้า.

วัยรุ่นเป็นกลุ่มคนที่มีพลัง มีแรงทะยานในด้านต่างๆ ที่อาจเป็นไปได้ด้วยฮอร์โมน หรืออาจเป็นเพราะช่วงวัยที่เป็นรอยต่อระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นหลายคนจึงต้องการจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างก้าวกระโดดด้วยความฝันอย่างเด็ก โดยขาดความรับผิดชอบอย่างผู้ใหญ่ วัยรุ่นอาจตั้งคำถามที่ไม่มีใครตอบได้แม้แต่ตัวเอง หรือดำเนินชีวิตตามปรัชญาแห่งความพึงพอใจ สำหรับวัยรุ่นแล้วพวกเขาจึงมองตัวเองดังคำกล่าวที่ได้ยินหนาหูในพักหลังว่า “เป็นวัยรุ่นมันเหนื่อย”

วัยรุ่นในสังคมได้หวันเองก็ไม่ใช่อะไรของประสบการณ์ที่กล่าวถึงข้างต้น เลี้ยววี่ฮุย (Yu-Hui Liao) ได้เผยให้เราเห็นประสบการณ์อันหลากหลายของวัยรุ่นได้หวันในรวมเรื่องสั้นที่ชื่อ *ฟองอากาศสีฟ้า* (*The Blue Bubble*) ของเธอ หนังสือเล่มนี้แปลเป็นไทยโดยภาวิดา กิตติโกวิท เลี้ยววี่ฮุยเป็นอาจารย์สอนวรรณคดีจีนอยู่ที่มหาวิทยาลัยชื่อซิน เธอเขียนเรื่องสั้นชุดนี้ขึ้นมาด้วยความตั้งใจเป็นพิเศษทั้งเพื่อรื้อฟื้นวันเวลาวัยรุ่นของตนเอง และเพื่อทำความเข้าใจวัยรุ่นในปัจจุบัน ด้วยการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากเด็กวัยรุ่นจำนวนหนึ่งเพื่อเป็น “สารตั้งต้น” สำหรับงานของเธอ ดังที่เธอได้ออกตัวไว้ว่า “เพื่อให้การเล่าเรื่องใกล้เคียงกับอารมณ์ของดีกวัยรุ่นจริงๆ ผู้เขียนได้สอบถามและรับฟังอย่างจริงจังจากเพื่อนเยาวชนจำนวนหนึ่ง เพื่อขอทราบระยะผ่านของพวกเขาที่ฝ่าข้ามช่วงวัยแห่งการเจริญเติบโตใหญ่นั้นขึ้นมา” (เลี้ยววี่ฮุย, 2546: คำนำผู้เขียน)

ฟองอากาศสีฟ้า เป็นวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น (young adult literature หรือ adolescent literature) ที่น่าสนใจ เนื่องจากเนื้อหาส่วนใหญ่ว่าด้วยความทุกข์ ความคับข้องใจ ความวิบวักวิโยคโศกเศร้า ความโกรธแค้น ขิงขัง ความริษยา ที่ล้วนเป็นอารมณ์ด้านร้ายของมนุษย์ ซึ่งต่างกับเรื่องราวชีวิตของวัยรุ่นที่น่าเสนอผ่านสื่อต่างๆ หลายแหล่งว่าเป็นวัยที่สดใส ใช้ชีวิตอย่างสนุกสนานเต็มเปี่ยมด้วยความหวัง ประสบการณ์ที่หุดหุ้มิดตาของวัยรุ่นในรวมเรื่องสั้นชุดจึงเผยให้เห็นเจตนาของผู้เขียนที่จะให้ “บทเรียนความทุกข์” แก่ผู้อ่านโดยเฉพาะ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัยรุ่นที่พวกเขาอาจต้องได้รับประสบการณ์ทางอารมณ์เหล่านั้นในระยะเปลี่ยนผ่านที่เขาคงเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่

รวมเรื่องสั้นชุดนี้บรรจุเรื่องสั้นไว้จำนวน 15 เรื่อง อาจแบ่งตามกลุ่มเนื้อหาอย่างหลวมๆ ออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว 2) ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และ 3) ความสูญเสียและบทเรียนชีวิตจากการกระทำที่ผิดพลาด กล่าวโดยลำดับได้ดังนี้

เรื่องสั้นที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวส่วนใหญ่ชี้ให้เห็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวละครเอกที่เป็นวัยรุ่นจากความไม่เข้าใจและการมองคนในครอบครัวด้วยสายตาที่เป็นปฏิปักษ์กลายเป็นความเข้าใจ ทำให้ครอบครัวเกิดความผาสุก เช่นเรื่อง “ความลับของเงินหลัน” เงินหลันที่เป็นตัวละครเอกของเรื่องเขียนความในใจลงในสมุดบันทึก ส่วนใหญ่เป็นความคับข้องใจของเธอที่มีต่อครอบครัวข้าง เงินหลันคิดว่าแม่แอบอ่านบันทึกจึงเขียนคำกระทบกระเทียบลงไป แต่พฤติกรรมของแม่ที่เงินหลันคาดหวังว่าจะได้เห็นกลับไม่ปรากฏ เธอจึงเริ่มใช้สัญลักษณ์อันเป็นรหัสลับที่เธอเท่านั้นจะเข้าใจได้ อยู่มาวันหนึ่งเงินหลันได้ยินแม่คุยกับน้ำจึงได้ทราบว่าแม่กับน้ำเองเคยใช้สัญลักษณ์ในการเขียนบันทึกเช่นกัน เมื่อย้อนกลับไปอ่านก็ไม่อาจเข้าใจสัญลักษณ์เหล่านั้นได้แล้ว แม่ยังพูดกับน้ำอีกว่า “เด็ก ๆ ก็ต้องมีความลับของตัวเองบ้างละ ถ้าแกคิดจะบอกเราแกก็บอกเองแหละ” (เลี้ยววีฮุย, 2546: 101) แสดงให้เห็นว่าแม่ไม่ได้แอบอ่านบันทึกของเงินหลัน แต่ที่แม่อบรมสั่งสอนเธอได้เหมาะสมกับเรื่องที่อยู่ในใจของเธอนั้นเป็นเพราะแม่คอยสังเกตเธอด้วยสายตาที่เป็นห่วงตลอดเวลา

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวที่ไม่ค่อยลงรอยกันโดยเฉพาะแม่กับลูกปรากฏในเรื่องสั้น “ไขว่คว้าหาฟ้ากว้าง” เป็นเรื่องของซูวี่ที่สอบไม่ติดโรงเรียนมัธยมปลาย พ่อแม่จึงตัดสินใจส่งเขาไปอยู่ที่สหรัฐอเมริกา กับป้าใหญ่ การออกเดินทางของเขาและการไปอยู่ในดินแดนที่ไม่รู้จักคุ้นเคยทำให้เขาค่อยๆ เข้าใจความรักความห่วงใยของแม่อันเป็นประสบการณ์ที่เขาคิดไปเองว่าไม่เคยได้รับขณะที่อยู่ใต้หวัน อีกเรื่องหนึ่งคือ “รอยยิ้มที่สดใสตั้งดวงตะวัน” เป็นเรื่องของเหียนเซวี่นที่ไม่ยอมพูดจากับแม่ใดๆ เหมือนเมื่อครั้งเป็นเด็ก เธอรู้สึกว้าเหว่กับแม่ซึ่งทำให้เธอไม่ยอมเข้าใกล้ แต่วันหนึ่งเหียนเซวี่นนึกถึงความยากลำบากของแม่ที่เป็นผู้ใช้แรงงานมักสละวันหยุดเพียงน้อยนิดเพื่อจัดหาข้าวกับปลาให้เธออย่างเอาใจใส่ เธอจึงตัดสินใจจะกลับมาเป็นลูกสาวที่น่านรักอ่อนหวานเหมือนเคย

เรื่องสั้นที่นำเสนอเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวได้อย่างน่าสนใจมากที่สุดเรื่องหนึ่งคือ “ความในใจของเสี่ยวหลัน” ที่เสี่ยวหลันในฐานะตัวละครเอกคอยตั้งคำถามเกี่ยวกับท่าทีของแม่ที่เข้มงวดกับเธอและไม่เคยพูดถึงพ่อ วันหนึ่งเสี่ยวหลันได้พบกับชายแปลกหน้าที่ถามทางไปยังบ้านของเธอ เสี่ยวหลันได้รู้ว่าชายคนนั้นคือพ่อ เวลาผ่านไป 8 ปี เสี่ยวหลันได้พบพ่ออีกครั้ง เธอได้รู้ว่าการไปเยือนบ้านของเธอในครั้งนั้นพ่อไปเพียงเพื่อขอเงิน พ่อพูดหยาบคายใส่เธอกับแม่จนเสี่ยวหลันหัวใจสลาย ครอบครัวในรวมเรื่องสั้นชุดนี้จึงไม่ใช่ครอบครัวแสนสุขที่ผู้อ่านบางคนคาดหวังว่าจะได้พบในวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่นทั่วไป

ความสัมพันธ์ที่ไม่ลงรอยกันระหว่างวัยรุ่นกับสมาชิกในครอบครัวน่าจะถือว่าเป็นประสบการณ์พื้นฐานที่หลายคนต้องเคยประสบ พ่อแม่อาจมองดูลูกด้วยความรู้สึกที่เปลี่ยนไปไม่เหมือนแต่ก่อน ฝ่ายลูกมักคิดว่าพ่อแม่ไม่เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง จุดที่นำเสนอถึงก็คือเรื่องสั้นทุกเรื่องมักใช้เหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้ตัว

ละครวัยรุ่นถูกคิดได้ ลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้เพื่อเข้าใจโลกของวัยรุ่นผ่านประสบการณ์มากกว่าคำสอนสำเร็จรูป

กลุ่มเนื้อหาที่ 2 คือเรื่องสั้นที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ความสัมพันธ์ในที่นี้ทั้งความสัมพันธ์แบบรักต่างเพศ (heterosexual) และความสัมพันธ์ในลักษณะที่ต้องสงสัยว่าเป็นแบบรักเพศเดียวกัน (homosexual) ในรวมเรื่องสั้นชุดนี้กล่าวถึงความรักวัยแรกรุ่น (puppy love) ไว้ในเรื่องสั้นหลายเรื่อง เช่น เรื่อง “วัยเยาว์ที่พื้นคืน” เล่าเรื่องของสื่ออันที่แอบรักเจ๊จวินหลัน แต่ปัญหาหนักอกของสื่ออันที่ทำให้เขาเกรงว่าอีกฝ่ายจะไม่ยอมรับรักเขาก็คือสิวที่เริ่มขึ้นเห่อตามใบหน้าอันเป็นภาวะของฮอร์โมน สื่ออันพยายามหาวิธีต่างๆ ในการกำจัดสิวไม่ว่าจะเป็นแผ่นลอกสิวหรือการกดสิวแต่ทุกวิธีล้วนไม่เป็น และในปลายเรื่องสื่ออันจึงได้พบว่าเจ๊จวินหลันเองก็มีสิวเต็มหน้าและนั่นก็ทำให้เธอวิตกประหม่าไม่แพ้กันกับเขา

ในเรื่อง “ฟองอากาศสีฟ้า” เล่าเรื่องของเจียงฉงผู้ใช้เวลาว่างไปกับการท่องโลกอินเทอร์เน็ต และปลอมตัวเข้าไปในห้องสนทนาของนักศึกษามหาวิทยาลัย เจียงฉงใช้ชื่อตัวเองว่าฟองอากาศสีฟ้า ในห้องสนทนาเธอได้พบกับชายผู้ใช้นามแฝงว่าเจ้าชายป่าไม้ผู้เศร้าหมอง เจียงฉงสร้างบุคลิกที่ตรงกันข้ามกับตัวจริงขึ้นมาเป็นตัวตนของเธอในพื้นที่อินเทอร์เน็ต จากเจียงฉงผู้ร่าเริง ชอบเล่นกีฬา และคร่ำจะอ่านหนังสือ กลายเป็นฟองอากาศสีฟ้าผู้ขี้อายและเป็นผู้เสพรณกรรมตัวยง เธอหลงใหลโลกไซเบอร์จนการเรียนตก และเมื่อเจ้าชายป่าไม้ผู้เศร้าหมองรักเธอที่จะขอนัดพบเธอเนื่องจากถูกคุกคาม เจียงฉงจึงส่งอีเมลไปสารภาพความจริงว่าเธอเป็นเพียงเด็กหญิงอายุ 14 ปี จากนั้นเธอก็ไม่ได้พบเขาอีกเลย

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่มีเรื่องวัยเข้ามาเป็นปัจจัยปรากฏในเรื่อง “ข่าวคราวแห่งสันต์” เรื่องสั้นเรื่องนี้ว่าด้วยเรื่องของโส่วอินผู้หลงรักอาจารย์จ้ง อาจารย์วิชาประวัติศาสตร์ที่ย้ายมาใหม่ อาจารย์จ้งเป็นสุภาพบุรุษ เล่นทั้งดนตรีและกีฬาได้อย่างสามารถ เป็นผู้มีรสนิยมดีและใช้ชีวิตดีมีค่าอยู่กับอุดมคติของวิชาที่สอน ลักษณะที่กล่าวมาทั้งหมดประทับอยู่ในใจของโส่วอิน เธอตั้งใจเรียนวิชานี้อย่างมากจนได้คะแนนโดดเด่นและเร่งวันเร่งคืนให้ตัวเองเติบโตขึ้น ต่อมาอาจารย์จ้งตัดสินใจแต่งงานทำให้โส่วอินร่ำรานใจมาก ภายหลังเมื่อโส่วอินกลายเป็นนักวิชาการประวัติศาสตร์ผู้มีชื่อเสียง เธอได้พบอาจารย์จ้งอีกครั้งเห็นว่าเขาแก่ตัวลงไปมาก ด้วยความเข้าใจชีวิต เรื่องในอดีตที่กลับมาเตือนใจจึงไม่ทำให้โส่วอินหวนไหวได้อีก

เรื่อง “ความสับสนของอินหมิ่น” เล่าเรื่องของอินหมิ่นที่เมื่อขึ้นชั้นมัธยมต้นไม่มีใครจะมีเพื่อนมากนัก เว้นแต่ชูฟางที่คอยเอาใจใส่ทั้งเรื่องการเรียนรู้และเรื่องส่วนตัวของอินหมิ่น ที่จริงอินหมิ่นเป็นคนค่อนข้างเก็บตัวและอับอายเรื่องฐานะทางบ้านที่ไม่ทัดเทียมเพื่อนในโรงเรียนสตรี ผิดกับชูฟางที่เป็นคนเปิดเผยและยอมรับฐานะที่ไม่สู้ดีของครอบครัวต้นอย่างเข้าอกเข้าใจ อินหมิ่นรู้สึกตัวแพ้ความดีของชูฟาง เมื่อเวลาผ่านไปเธอก็ถึงกับมีอาการ “หึงเพื่อน” ไม่อยากให้ใครมีความสำคัญต่อชูฟางมากกว่าตัว จนกระทั่งวันหนึ่งอินหมิ่นได้ยินเพื่อนคุยกันในห้องน้ำว่าเธอเป็นเลสเบียนเธอก็จึงหันหน้าชูฟางและเขียนจดหมายเบื่อน้ำตาขอให้ชูฟางห่างจากเธอสักพัก ร้อนถึงอาจารย์ที่ปรึกษาต้องมาอธิบายให้อินหมิ่นเข้าใจว่าเป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่นที่ไม่มีโอกาสคบเพื่อนต่างเพศที่อาจมีความรู้สึกถึงกับเพื่อนเพศเดียวกัน แต่ทั้งนี้ต้องใช้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าความรู้สึกนั้นแท้จริงเป็นเช่นไร อาจารย์ยังเรียกปรากฏการณ์นี้ว่า “ระยะผ่านทางอารมณ์ความรู้สึก” ซึ่งแสดงให้เห็นรอยต่อระหว่างการก้าวข้ามจากเด็กสู่ผู้ใหญ่ได้อย่างชัดเจน

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศในที่นี้เป็นสิ่งที่ผู้เขียนเริ่มให้ความสำคัญ แม้ว่าผู้เขียนจะกำหนดให้ความรักของตัวละครทุกตัวไม่ได้ลงเอยอย่างมีความสุข แต่ผู้เขียนก็มีท่าที่เชิงบวกกับลักษณะความสัมพันธ์ทุกรูปแบบ โดยมองว่าทุกอย่างเกิดขึ้นในฐานะ “บทเรียน” ทั้งสิ้น นอกจากนั้นผู้เขียนยังแสดงให้เห็น “ศักยภาพในการฟื้นตัว” ในระดับสูงของวัยรุ่นเมื่อต้องเผชิญความผิดหวังสืบสนจากความรักอย่างที่ไม่หลีกเลี่ยงไม่ได้

เรื่องสั้นกลุ่มต่อไปคือกลุ่มเนื้อหาที่ว่าด้วยความสูญเสียและบทเรียนชีวิตจากการกระทำที่ผิดพลาดในเรื่อง “แผ่นดินสะเทือน” เป็นเรื่องของกวงหลันผู้สูญเสียครอบครัวไปกับแผ่นดินไหว เธอต้องมาอาศัยอยู่กับปู่และย่า ความโศกเศร้าสะเทือนใจที่เธอได้รับจากเหตุการณ์ครั้งนั้นคอยหลอกหลอนเธออยู่ตลอดเวลาจนบางครั้งเธอแสดงอาการเหมือนคนเสียสติ และเฝ้าฝันซ้ำๆถึงครอบครัวที่จากไป วันหนึ่งกวงหลันตัดสินใจไปโรงเรียนอีกครั้งหลังจากที่หยุดมานาน วันแรกที่ไปโรงเรียนกวงหลันตัดสินใจกลับบ้านก่อนเดินทางถึงโรงเรียน เพราะเธอรู้สึกสับสน แต่เมื่อได้ยืนปู่กับย่าพูดถึงความทุกข์ของเธอด้วยความเข้าใจ เธอจึงรู้สึกละเอียดใจตัดสินใจไปโรงเรียนอีกครั้ง ทำให้เธอพบว่า “หน้าต่างห้องเรียนทุกบานเต็มไปด้วยนกกระเรียนกระดาษที่ห้องไว้เพื่อสวดภาวนาขอพร บนโต๊ะของเธอมีกาอี้ขนาดใหญ่เท่ากับโต๊ะวางอยู่ เธอนั่งลง เปิดการ์ตูนออก ข้างในเต็มไปด้วยถ้อยคำที่ปลุกปลอบและให้กำลังใจ” (เลียววีฮุย, 2546: 70) กวงหลันจึงได้ตระหนักในที่สุดว่าคนรอบข้างพร้อมที่จะ “ร่วมทุกข์” ไปกับเธอ ให้เธอสามารถปรับใจและกลับไปใช้ชีวิตตามปกติได้

ในเรื่อง “คิมหันต์สี่ฟ้าคราม” เล่าเรื่องของเจิ้งหวินหลันกับจื่อซิง ซึ่งฝ่ายหลังมีผลการเรียนไม่สู้ดีนัก เจิ้งหวินหลันจึงอาสาช่วยเหลือน้อยทุกอย่าง คอยให้กำลังใจ เคี้ยวข้าวให้จื่อซิงอ่านหนังสือ หรือแม้แต่ไปช่วยบนบานศาลกล่าวให้จื่อซิงสอบผ่านโดยที่เจ้าตัวไม่ต้องร้องขอ จื่อซิงรู้สึกซาบซึ้งมาก วันหนึ่งเมื่อเด็กทั้งสองขี้จักรยานไปพร้อมกัน จักรยานของเจิ้งหวินหลันถูกรถบรรทุกทับการเห็นเพื่อนที่ดีที่สุดสิ้นชีวิตไปต่อหน้าทำให้จื่อซิงแทบสิ้นสติ ผู้ที่โศกเศร้ามากกว่าเป็นร้อยเท่าพันทวีคือแม่ของเจิ้งหวินหลัน แต่ในขณะที่จื่อซิงโทษว่าเป็นความผิดของตัวเอง แม่ของเจิ้งหวินหลันปลอบใจเธอโดยกล่าวว่ามันเป็นชะตากรรม

เนื้อหาที่เกี่ยวกับบทเรียนชีวิตจากการกระทำที่ผิดพลาดปรากฏในเรื่อง “วัยวันที่ชีวิตตกวาง” และ “เงินก้นถุงของอินฮุย” เรื่องแรกเล่าชีวิตของจิ่งหมิ่นที่หนีบทวนบทเรียนเพื่อการสอบเข้ามัธยมปลายที่โรงเรียนไป “ซิงมอเตอร์ไซด์” กับกลุ่มเพื่อนที่นำโดยผู้ได้รับฉายาว่า “ต้าฟี่อ้วง” (จอมโว) จิ่งหมิ่นและพวกขี้จักรยานยนต์แข่งขันตามท้องถนนสร้างความวุ่นวายให้ชาวบ้าน ในขณะที่พวกเขา รู้สึกว่าได้พบกับ “ความสุขยอด” วันหนึ่งอาจารย์สอนภาษาจีนที่โรงเรียนโดดมาขวางทางรถของจิ่งหมิ่นไว้และขอให้พวกเขากลับไปบทวนบทเรียน คราวแรกพวกเขาขอมตาม แต่ในที่สุดพวกเขาก็ออกไปอีก ครั้งนี้จิ่งหมิ่นกับต้าฟี่อ้วงประสบอุบัติเหตุ จิ่งหมิ่นต้องนอนโรงพยาบาลนับเดือน ส่วนต้าฟี่อ้วงกลายเป็นคนไร้ความรู้สึก หรือพูดเป็นสำนวนว่าเป็น “มนุษย์พืชผัก” บทเรียนชีวิตครั้งนี้จึงน่าจะทำให้จิ่งหมิ่นตัดสินใจกลับตัวได้

ส่วนเรื่อง “เงินก้นถุงของอินฮุย” เล่าเรื่องของจางเหวินเด็กหญิงอันธพาลที่มักรังแกอินฮุยอยู่เสมอ วันหนึ่งจางเหวินถึงขั้นขโมยอินฮุย เมื่อแม่ของอินฮุยได้พบจางเหวินแม่กลับไปต่อว่าเธอ แต่พูดคุยกับเธอจนได้รู้ว่าจางเหวินเติบโตมาในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ และถูกพ่อขี้เมาทุบตีเป็นประจำ จางเหวินทำตัวออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทางมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดอินฮุยได้ข่าวว่าจางเหวินตั้งท้อง เมื่ออินฮุยได้ดูข่าวโทรทัศน์เกี่ยวกับเยาวชนที่ถูกทารุณกรรม เธอก็นึกถึงจางเหวินทันที อินฮุยผู้มีชื่อเสียงเรื่องความมัธยัสถ์จึงยอมสละเงินบริจาคให้แก่องค์กรที่

ช่วยเหลือเยาวชนที่มีปัญหา เพื่อระลึกถึงจางเหวินต่างความรู้สึกโชคคิตีที่เธอไม่ต้องเผชิญชะตากรรมเช่นเดียวกับเพื่อน

จากการสรุปเนื้อหาประกอบตัวอย่างจากรวมเรื่องสั้นชุด *ฟองอากาศสีฟ้า* นี้อาจชวนให้สงสัยว่าเหตุใดจึงไม่มีกลุ่มเรื่องที่กำลังถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนที่น่าจะเป็นชุดความสัมพันธ์ที่สำคัญที่สุดสำหรับวัยรุ่นในแง่อิทธิพลที่ส่งผลต่อการปรับตัว (Scholte and Aken, 2006: 194) คำตอบก็คือถ้าสังเกตจะพบชุดความสัมพันธ์ดังกล่าวปรากฏในเรื่องสั้นเกือบทุกเรื่องโดยมีน้ำหนักแตกต่างกันไป อาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในรวมเรื่องสั้นชุดนี้มีความสำคัญต่อตัวละครเสมือนหนึ่ง “ครอบครัว” อีกครอบครัวหนึ่งที่ตัวละครสังกัดอยู่ เช่นเรื่อง “ความกลัดกลุ้มของไฉ่หลัน” และ “งานสังสรรค์เพื่อนเก่าของจีหนัน” เรื่องแรกกล่าวถึงไฉ่หลันที่ถูกเพื่อนแปลงชื่อให้เป็นเสียงที่มีความหมายขบขันหรือเรียกเป็นฉายา ไฉ่หลันสนิทกับเพื่อนต่างเพศคือหูจื่อเอียน แต่เขากลับยอมรับการมีฉายาได้ในขณะที่ไฉ่หลันรู้สึกคับแค้นใจจึงไปปรึกษากับครูผู้ไม่เคยทราบว่ามีฉายาที่เรียกกันในหมู่นักเรียนเช่นกัน เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงบอกเล่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนและความสัมพันธ์ระหว่างเพศในลักษณะที่เกือบขนานกัน

ส่วน “งานสังสรรค์เพื่อนเก่าของจีหนัน” เล่าเรื่องของจีหนันผู้มีฐานะไม่ร่ำรวย แม่ให้เขาซื้อแชมพูไปเป็นของขวัญจับฉลาก ในงานเพื่อนพาทันหัวเราะของที่เขานำมาวันแต่ชวีหลันที่ออกรับแทนเขาทุกอย่างทำให้เขามองเธอด้วยสายตาที่เปลี่ยนไป ในงานจีหนันได้พบกับอาจารย์เจิ้งผู้ซึ่งเขาได้ทราบในตอนปลายเรื่องว่าหลังจากวันงานอาจารย์ได้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง เรื่องสั้นเรื่องนี้จึงกล่าวถึงทั้งความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และความสูญเสียรวมอยู่ด้วยกัน

ประสบการณ์ทั้งหมดของวัยรุ่นได้หวนในเรื่องสั้นเรื่องนี้ล้วนเวียนว่ายอยู่ในความทุกข์ ทั้งจากเรื่องที่เล็กน้อยอย่างเรื่องสิบบนใบหน้าจนถึงเรื่องที่หนักหนาสาหัสเช่นการสูญเสียบุคคลที่รักในครอบครัว ในฐานะที่เป็นวรรณกรรมสำหรับวัยรุ่น *ฟองอากาศสีฟ้า* จึงทำหน้าที่เป็นเสมือนบทเรียนสอนใจสำหรับวัยรุ่นที่เปิดโอกาสให้ผู้อ่านได้เข้าถึงประสบการณ์ที่หลากหลายของวัยรุ่น หลายเรื่องเมื่ออ่านเรื่องจบจะเข้าใจ “สาร” ที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ในขณะที่บางเรื่องจะมีค่าสำคัญปรากฏอยู่ในเรื่องให้เข้าใจได้ทันที ความทุกข์ที่ตัวละครทุกตัวได้รับอาจนับว่าเป็นประสบการณ์พื้นฐานของมนุษย์ทั่วไป ทั้งยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์กับจิตวิทยาของวัยรุ่นอีกด้วย

ความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยา (basic needs) ของวัยรุ่นอันมีความสัมพันธ์โดยตรงต่ออารมณ์พื้นฐานของวัยรุ่น อันประกอบด้วย 1) ความรัก (affection) มีความรักตนเอง ความรักเพื่อน ความรักที่มีต่อบุคคลที่ตนชื่นชมเป็นพิเศษและความรักเพื่อนต่างเพศ 2) ความอิจฉาริษยา (envy and jealousy) ซึ่งจะแสดงออกหลายด้าน อาจเป็นแบบไม่สนใจหรือก้าวร้าว 3) อารมณ์สุข (happiness) 4) อารมณ์โกรธ (anger) และ 5) อารมณ์กลัว (fear) (พรพิมล เจริญนาครินทร์, 2539: 54-70) งานวิจัยเกี่ยวกับวัยรุ่นส่วนใหญ่มีข้อสรุปตรงกันว่าวัยรุ่นไปวัยที่อารมณ์มีความหลากหลายและความผันแปรมากที่สุดเมื่อเทียบกับช่วงวัยอื่น (Goossens, 2006: 52) ดังนั้นทฤษฎีการเรียกช่วงวัยนี้ว่าวัยแห่ง “พายุบุแคม” ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า “storm and stress” (พายุและความกดดัน)

เมื่อนำอารมณ์พื้นฐานที่กล่าวถึงข้างต้นมาทาบกับตัวละครในรวมเรื่องสั้นชุดนี้ทำให้พบว่ามีอารมณ์เหล่านี้ปรากฏอยู่อย่างชัดเจน เช่น ความรัก พบในเรื่องสั้นที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเพศ สืออันผู้มองหาเพื่อนหญิง เจียงที่หลงรักพี่ชายทางอินเทอร์เน็ต และโสวอินผู้หลงรักอาจารย์สอนประวัติศาสตร์ อารมณ์อิจฉาริษยาปรากฏในความสัมพันธ์ระหว่างอินหมิ่นกับซูฟาง และจีหนันที่น้อยใจในฐานะของตน อารมณ์สุขส่วนใหญ่เกิดจากภาวะที่ตัวละครได้เรียนรู้บางอย่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น กวงหลันที่รู้ว่ามีคนที่มีคนรัก แหละหวังใยเธออีกมาก และซูหวีที่ได้เข้าใจความรักของแม่ในที่สุดเมื่อต้องจากไปไกลถึงต่างแดน ส่วนอารมณ์โกรธน่าจะเป็นอารมณ์ที่ปรากฏมากที่สุด ดังจะเห็นได้จากความคับข้องใจของตัวละครที่มีความขัดแย้งกับตัวละครอื่น เช่น เฉินหลันที่โกรธจัดโดยเข้าใจไปว่าแม่แอบอ่านบันทึกของตน และฉินหลันที่โกรธแค้นกับฉายาที่เพื่อนๆ ยัดเยียดให้ สุดท้ายคือความกลัว พบได้ในอารมณ์ของยั่วอ้วงที่สังเกตอาการป่วยของปู่อย่างไม่สบายใจ และเกรงว่าท่านจะจากไป รวมทั้งซูหวีที่โกรธลูกพี่ลูกน้องที่แสดงกิริยาไม่ดีใส่เขา

อารมณ์ทั้งหลายที่ทั้งหลายที่ตัวละครระบายออกมา น่าจะเปิดโอกาสให้ผู้อ่านที่เป็นวัยรุ่นมีโอกาสได้ทบทวนอารมณ์ของตนเอง และพยายามหาทางออกโดยใช้วรรณกรรมเป็นแนวทางได้หากเนื้อเรื่องบังเอิญเหมือนพ้องกับประสบการณ์ส่วนตัว อันเป็นหนทางหนึ่งในการใช้ความทุกข์ที่ปรากฏในวรรณกรรมมาเป็นทางบำบัดความทุกข์ในชีวิตจริง

ในรวมเรื่องสั้น *ฟองอากาศสีฟ้า* เราจะพบว่าสิ่งที่เป็นฉากหลังของชีวิตวัยรุ่นทุกคนในเรื่องคือชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากการสอบเข้าชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ข้อสังเกตนี้นำไปสู่การวิเคราะห์หัยสำคัญของ “บ้าน” และ “โรงเรียน” ที่ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่ตัวละครทุกตัวสมควรจะสังกัดอยู่ การปฏิเสธ “บ้าน” หรือ “โรงเรียน” ทั้งในแง่การเดินออกจากพื้นที่นั้นหรือการไม่ปฏิบัติตามกติกาของพื้นที่จะทำให้ตัวละครประสบความทุกข์หรือเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้าย ในทางกลับกัน หากตัวละครต้องประสบความทุกข์ “บ้าน” และ “โรงเรียน” จะทำหน้าที่ในการรักษาเยียวยาและปลอบขวัญให้

“บ้าน” และ “โรงเรียน” ในวรรณกรรมเรื่องนี้จึงมีความสำคัญมากไปกว่าสิ่งก่อสร้าง แต่มีความสำคัญในฐานะสถาบันที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมให้แก่วัยรุ่น นักวิชาการตะวันตกที่สนใจศึกษาวรรณกรรมวัยรุ่นชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมกลุ่มนี้ว่า วรรณกรรมวัยรุ่นไม่ได้สะท้อนการเติบโตเท่านั้นแต่ยังเชื่อมโยงกับสิ่งที่วัยรุ่นสมควรเรียนรู้เกี่ยวกับ “อำนาจ” ซึ่งวัยรุ่นจะเรียนรู้ที่ทางของตัวในโครงสร้างทางอำนาจของสังคม นอกจากนี้ในวรรณกรรมยังแสดงให้เห็นการต่อรองกับสถาบันต่างๆ ของวัยรุ่นด้วย (Trites, 2000: x, 142)

จากการวิเคราะห์วรรณกรรมวัยรุ่นได้หวนเรื่องนี้ทำให้พบว่า สิ่งที่วัยรุ่นพยายามต่อรองกับสถาบันคือการทำตัว “ขบถ” การโต้เถียง การไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง รวมทั้งการทำตัวออกนอกกลุ่มนอกทาง แต่ความพยายามในการต่อรองกับสถาบันของตัวละครในเรื่องทุกตัวกลับถูกสยบด้วยอุดมการณ์ของสถาบัน “บ้าน” และ “โรงเรียน” เช่น การกำหนดให้ตัวละครแม่และ/หรือครูเป็นผู้อธิบายและชี้ทางออกให้แก่ความคับข้องใจของตัวละครวัยรุ่นรวมทั้งให้ความช่วยเหลือต่างๆ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษาผู้เข้าใจภาวะรักเพศเดียวกันใน “ความลับของอินหมิ่น” อาจารย์สอนภาษาจีนผู้เสียสละใน “วัยวันที่ชีวิตดกราง” และแม่ผู้เข้าใจใน “ความลับ

ของเงินหลั่น” ทั้งนี้ ผู้เขียนอาจพยายามเลี่ยงการแสดงเจตนาในลักษณะดังกล่าวด้วยการให้ตัวละครเรียนรู้ และเข้าใจชีวิตผ่านประสบการณ์ตรงของตนเอง ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านเข้าใจไปว่าตัวละครมีทางเลือกที่จะมองโลก ผ่านโลกทัศน์ของตนแต่แท้จริงแล้วโลกทัศน์ดังกล่าวถูกหลอมสร้างขึ้นมาจาก “บ้าน” และ “โรงเรียน” ที่มีตัวละครแม่และครูเป็นตัวแทน

อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่าบทเรียนที่ตัวละครเรียนรู้ผ่านความทุกข์ในที่สุดแล้วจะสอดคล้องกับอุดมการณ์ของ “บ้าน” และ “โรงเรียน” ที่ทำหน้าที่ในการสร้างคุณภาพคนให้แก่สังคม กล่าวได้ดังนี้

1) การอบรมและการเรียกร้องกิริยามารยาท (ซึ่งมีความหมายเดียวกับครรลองของชีวิตที่ดี) จากวัยรุ่น เช่นในเรื่อง “ความในใจของเสี่ยวหลั่น” ที่การวางเบาะนั่งบิดเบี้ยวของพ่อหมายถึงชีวิตที่ผิดพลาด และ “รอยยิ้มที่สดใสดวงตะวัน” ที่ลูกผู้พูดจาไม่ตรงกับแม่เหมือนกับคนนอกตัญญู

2) ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจของตน เช่นในเรื่อง “งานสังสรรค์เพื่อนเก่าของจี๋หนั้น” และ “ความสับสนของอินหมิ่น” ที่ตัวละครได้เรียนรู้ว่าไม่ควรอับอายกับฐานะของตน เพราะความแตกต่างดังกล่าวเป็นที่ยอมรับได้

3) การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เช่นในเรื่อง “เงินก้นถุงของอินหยู” ที่แสดงให้เห็นความล้มเหลวของสถาบันครอบครัวส่งผลให้ตัวละครถูกผลักออกจากทั้ง “บ้าน” และ “โรงเรียน” และเรื่อง “วัยวันที่ตกลง” ที่เน้นย้ำว่าพื้นที่นอกโรงเรียนเป็นพื้นที่อันตราย

4) การวางท่าทีในความสัมพันธ์ระหว่างเพศอย่างเหมาะสม เช่นในเรื่อง “ฟองอากาศสีฟ้า” และ “ข่าวคราวแห่งสวรรค์” ตัวละครได้รับบทเรียนจากการทำตัวโตเกินวัยและอยากมีความสัมพันธ์อย่างผู้ใหญ่ทั้งที่ยังไม่ถึงเวลา หากกล่าวให้ถึงที่สุดแล้วสิ่งที่แฝงซ่อนอยู่ใน “บ้าน” และ “โรงเรียน” คืออุดมการณ์ที่สัมพันธ์กับชนชั้นกลางได้หวนนั่นเอง สังเกตได้จากท่าทีที่ผู้เขียนมีต่อความแตกต่างหรือช่องว่างเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตัวละครที่ผู้เขียนปฏิบัติเสมือนหนึ่งเป็นเรื่อง “ธรรมดาธรรมชาติ” และยังชี้ให้เห็นว่าการศึกษาเล่าเรียนจะเป็นหนทางสำคัญที่จะทำให้ตัวละครวัยรุ่นได้รับโอกาสที่ดีกว่าคนในรุ่นพ่อแม่ด้วย

ฟองอากาศสีฟ้า จึงเป็นรวมเรื่องสั้นที่อาจอ่านผ่านแว่นหลายอัน หากอ่านผ่านแว่นของวัยรุ่นก็น่าจะพบว่าเสี่ยววีฮู่ย์ได้มอบบทเรียนความทุกข์ฉบับอ่านง่ายให้แก่วัยรุ่น เพื่อให้ผู้อ่านเติบโตอย่างเข้าใจโลก ชีวิต และตนเอง อันจะเป็นฐานที่มั่นคงให้แก่ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า บทเรียนความทุกข์ทั้งหมดที่ตัวละครในรวมเรื่องสั้นชุดนี้มีได้ชี้ให้เห็นความยากลำบากหรือความโหดร้ายของชีวิตแต่ถ่ายเดียว แต่ยังเผยให้เห็นคุณค่าของ “ศักยภาพในการฟื้นตัว” จากความทุกข์เหล่านั้นประกอบการขัดเกลาทางสังคมของวัยรุ่นที่จะทำให้เขาได้กลายเป็นคนเต็มคนได้ในที่สุด

หากอ่านรวมเรื่องสั้นชุดนี้ผ่านแว่นของผู้ใหญ่ ฐานะของบทเรียนความทุกข์ฉบับอ่านง่ายน่าจะยังคงอยู่ เนื่องจากคนในวัยผู้ใหญ่จะได้ผ่านประสบการณ์เหล่านี้มาก่อน การศึกษาชีวิตของตัวละครเหล่านี้จะทำให้พวกเขาใจกว้างพอที่จะเข้าใจวัยรุ่นที่กำลังเติบโตขึ้นมา เช่นเดียวกับที่พวกเขาได้ผ่านช่วงวัยนั้นมาก่อน

ท้ายที่สุดหากอ่านเสี่ยววีฮู่ย์และงานของเธอผ่านแว่นที่คมชัดของนักวิจารณ์ก็น่าจะพบว่ามีความซับซ้อนที่น่าสนใจในมิติของอำนาจและอุดมการณ์ เสี่ยววีฮู่ย์ในฐานะที่เป็นครูได้ผลิตซ้ำความเป็น “ครู” “โรงเรียน” และ “บ้าน” ในฐานะสถาบัน ทั้งหมดทั้งมวลอาจเป็นข้อพิสูจน์ของวลีที่ว่า “เป็นวัยรุ่นมันเหนื่อย”

ได้บ้าง เพราะวัยรุ่นต้องแบกความคาดหวังที่มีน้ำหนักมหาศาลของสังคมเอาไว้ตั้งที่วิเคราะห์ให้เห็นข้างต้น และรางวัลสำหรับวัยรุ่นที่ปฏิบัติภารกิจได้สำเร็จไม่ขาดตกบกพร่องก็คงหนีไม่พ้นการได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สง่างามในสายตาของแม่และครูนั่นเอง

รายการอ้างอิง

- พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539. **พัฒนาการวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ: ต้นอ่อนแถมมี.
- เสี่ยววิษุ่ย. 2546. **ฟองอากาศสีฟ้า**. แปลโดย วิภาดา กิตติโกวิท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิดำรงชัยธรรม,
- Goossens, Luc. 2006. "Emotion, affect, and Lonliness in adolescence." In **Handbook of Adolescent Development**. SandyJackson and Luc Goossens, eds. East Sussex: Psychology Press.
- Scholte, Ron H. J. and Marcel A. G. Van Aken. 2006. "Peer Realtions in adolescence." In **Handbook of Adolescent Development**. SandyJackson and Luc Goossens, eds. East Sussex: Psychology Press.
- Trites, Roberta Seelinger. 2000. **Disturbing the Universe: Power and Repression in Adolescent Literature**. Iowa City: University of Iowa Press.